

Afgrænsningsudtalelse for Jammerland Bugt Kystnære Havvindhøllepark

Kontor/afdeling

Center for vedvarende energi

Dato

30. marts 2022 og 22. juli 2022

J nr. 2019-5937

Indhold

1. Generelt om afgrænsningsudtalelser	1
2. Miljøvurderingspligt og processen forud for denne afgrænsning	2
3. Lovkrav til indholdet af miljøkonsekvensrapporten.....	3
4. Miljøkonsekvensrapportens form og struktur	4
5. Projektet.....	4
6. Første offentlighedsfase og høringen af berørte myndigheder	4
7. Miljøkonsekvensrapportens indhold	5

1. Generelt om afgrænsningsudtalelser

Dette notat er en afgrænsningsudtalelse for den marine del af miljøvurderingen af Jammerland Bugt Kystnære Havvindhøllepark, som planlægges etableret i Jammerland Bugt i Storebælt. En afgrænsningsudtalelse er en tidlig fastlæggelse af, hvad miljøkonsekvensrapporten skal indeholde og hvilke undersøgelser, der skal udføres, som grundlag for at gennemføre en fagligt kvalificeret og fokuseret miljøvurdering.

Energistyrelsen varetager myndighedsrollen for havvindhølleparker i henhold til reglerne i VE-loven¹ og miljøvurderingsloven². Energistyrelsen er derfor myndighed for projektets aktiviteter på havet, mens Miljøstyrelsen er myndighed for projektets aktiviteter på land. Denne afgrænsningsudtalelsen udgør Energistyrelsens bestilling til bygherre og rådgiver forud for udarbejdelsen af miljøkonsekvensrapporten. Ligeledes har Miljøstyrelsen afgivet en afgrænsningsudtalelse for landdelen af projektet. I afgrænsningsudtalelsen fastlægges hvilke miljøvurderinger, der som

¹ Bekendtgørelse af lov om fremme af vedvarende energi, LBK nr. 1791 af 02. september 2021 med senere ændringer.

² Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), LBK nr. 1976 af 27. oktober 2021.

EnergistyrelsenCarsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V

T: +45 3392 6700

E: ens@ens.dk

www.ens.dk

udgangspunkt skal gennemføres for samlet at kunne vurdere projektets miljømæssige konsekvenser. Energistyrelsen er ikke bundet af udtalelsen, hvorfor denne kan blive opdateret / justeret såfremt der identificeres yderligere afgørende problemstillinger i forbindelse med udarbejdelsen af miljøkonsekvensrapporten, som bygherre skal inddrage.

Energistyrelsen og Miljøstyrelsen gennemførte i perioden den 18. november til den 7. december 2021 en idéfasehøring af projektet med indkaldelse af idéer og forslag til miljøkonsekvensrapporten for Jammerland Bugt Kystnære Havvindmøllepark. Der er indkommet i alt 128 høringssvar, heraf 5 høringssvar fra myndigheder og 125 høringssvar fra offentligheden, herunder foreninger og borgere.

Energistyrelsen har i et selvstændig høringsnotat (bilag 1) foretaget en opsummering af høringssvarene med bemærkninger til, hvordan høringssvarene indgår i den videre proces.

Parallelt med idéfasehøringen i Danmark, har der været gennemført en høring i henhold til Espoo-konventionen, hvor Sverige, Polen og Tyskland har fået mulighed for at tilkendegive, om de vil deltage i den videre miljøvurderingsproces. I den forbindelse har Polen oplyst, at de ikke ønsker at deltage i den videre proces, mens både Sverige og Tyskland har ønsket at deltage og har sendt ønsker til miljøkonsekvensrapportens indhold.

Indeværende notat er udarbejdet på baggrund af sagens oplysninger, idéer og forslag fra idéfasehøringen, Espoo-høringen, bygherres oplæg til afgrænsningsnotat af oktober 2021 (bilag 2), bidrag fra andre myndigheder, myndighedernes erfaringer fra lignende projekt, samt kravene i miljøvurderingslovens § 20 og bilag 7.

2. Miljøvurderingspligt og processen forud for denne afgrænsning

Energistyrelsen meddelte den 17. juni 2014 tilladelse til European Energy A/S til at lave forundersøgelse for en havvindmøllepark i Jammerland Bugt. Projektet blev vurderet miljøvurderingspligtigt og der blev udarbejdet en miljøkonsekvensrapport for projektet.

Energistyrelsen gennemførte i perioden den 27. december 2018 til den 28. februar 2019 en offentlig høring af en tidligere miljøkonsekvensrapport for Jammerland Bugt Kystnær Havvindmøllepark. På baggrund af Energiklagenævnets afgørelse af 20. december 2018 vedr. Vesterhav Syd Havvindmølleprojekt, er der foretaget en justering af hørings- og tilladelsesprocessen for projekter under åben dør-ordningen for havvind ([link til nyhed](#)). Den justerede proces betyder blandt andet, at den tidligere miljøkonsekvensrapport for Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark

skal opdateres. Inden der udarbejdes en opdateret miljøkonsekvensrapport er der gennemført en ny idéfasehøring om indholdet af miljøkonsekvensrapporten og Energistyrelsen afgiver bl.a. på baggrund af denne idéfasehøring indeværende afgræsningsudtalelse om miljøkonsekvensrapportens indhold.

Når den opdaterede miljøkonsekvensrapport er udarbejdet for projektet, vil Energistyrelsen og Miljøstyrelsen sende rapporten i en otte ugers offentlig høring. Den offentlige høring forventes tidligst i efteråret 2022. Energistyrelsen tager først endelig stilling til, om der kan gives etableringstilladelse til projektet på havet (jf. VE-lovens 25, som erstatter tilladelsen efter miljøvurderingslovens § 25), når der har været gennemført en offentlig høring af miljøkonsekvensrapporten. Ligeledes vil Miljøstyrelsen efter de otte ugers offentlig høring tage stilling til, om der kan meddeles miljøvurderingstilladelse til projektet for landdelen.

3. Lovkrav til indholdet af miljøkonsekvensrapporten

Miljøkonsekvensrapporten skal opfylde kravene efter miljøvurderingslovens § 20 og lovens bilag 7.

Herudover kan myndigheder eller den øvrige offentlighed i forbindelse med idéfasehøringen have rejst særlige temaer for det konkrete projekt, der ønskes belyst. Der kan også i løbet af arbejdet med miljøkonsekvensrapporten fremkomme emner, der bør inddrages og belyses som en del af det endelige beslutningsgrundlag.

Overordnet tager afgræsningsen stilling til, i hvilket omfang miljøkonsekvensen skal omfatte en beskrivelse af følgende: Projektet, alternativer, et reference scenarie i fald projektet ikke gennemføres, de enkelte miljømæssige faktorer, der potentielt kan påvirkes i væsentlig grad af projektet, projektets forventede væsentlige virkninger på miljøet (inklusive indirekte, sekundære, kumulative, grænseoverskridende, kort- mellem og langsigtede, vedvarende eller midlertidige, positive eller negative virkninger), metoder for vurderingerne og eventuelle mangler, anbefalinger om afværge- og overvågningsforanstaltninger, forventede skader som følge af sårbarheden over for større ulykker, referencer samt et ikke-teknisk resumé.

Bygherres rådgiver WSP har til sagen udarbejdet et afgræsningsnotat (bilag 2), der sammen med Energistyrelsens bemærkninger er indarbejdet i emne-tabellen i afsnit 7. Indholdet i emne-tabellen og bilag 2 udgør således afgræsningsen.

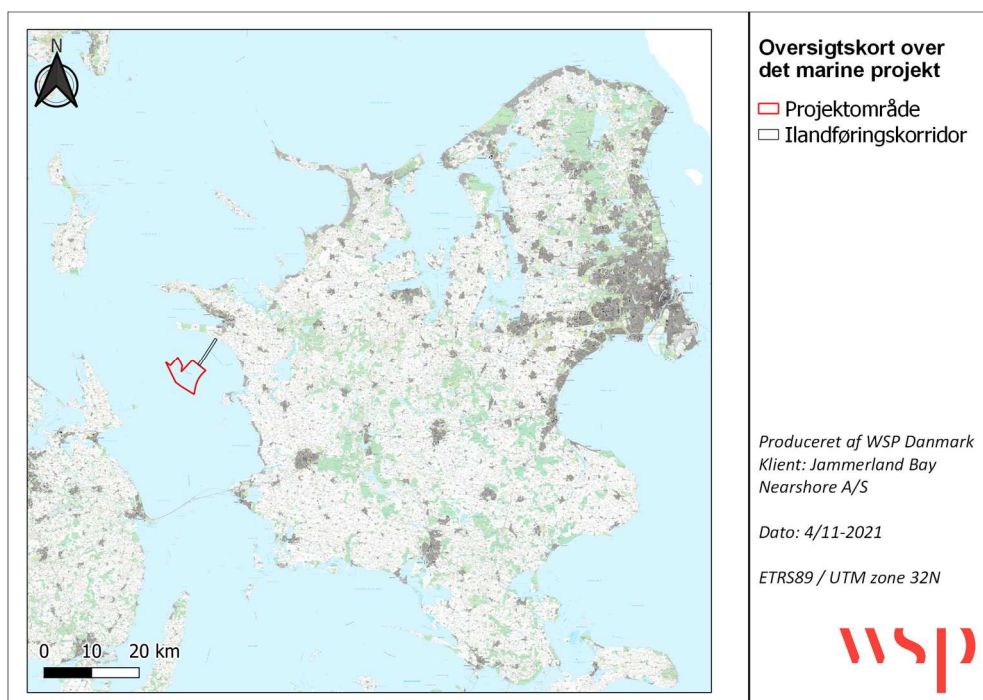
4. Miljøkonsekvensrapportens form og struktur

Miljøkonsekvensrapporten behøver ikke følge samme struktur som emne-tabellen i afsnit 7 nedenfor, men det er afgørende, at krav stillet i afgrænsningsudtalelsen er dækket i miljøkonsekvensrapporten.

Miljøkonsekvensrapporten skal beskrive projektet og inddrage relevante eksisterende oplysninger om området. Miljøkonsekvensrapporten skal præsentere beskrivelser, vurderinger og konklusioner fra teknisk tunge referencer i en lettere tilgængelig form. Relevante kilder skal fremgå som kildehenvisninger.

5. Projektet

Projektet, der skal undersøges, omfatter etablering af op til 24 møller i Jammerland Bugt inden for et område på ca. 31 km², der ligger 6-8 km fra kysten. Det samlede projektområde for den marine del udgør 34,5 km² og omfatter også en kabelkorridor for ilandføring på 3,4 km². Bygherre ønsker at undersøge flere scenarier for opstilling af møllerne og en nærmere beskrivelse af mølletype og et opstillingsmønster vil ske i miljøkonsekvensrapporten, ligesom der vil være en nærmere redegørelse for landanlæggene.

Figur 1: Oversigtskort visende den marine del af projektområdet, der består af mølleområde og ilandføringskorridor for kabler.

6. Miljøkonsekvensrapportens indhold

Indholdet i miljøkonsekvensrapporten skal opfylde kravene i henholdsvis § 20 og bilag 7 i miljøvurderingsloven. Høringssvar med idéer og forslag til emner af relevans for afgrænsningen fra den forudgående offentlige høring er inddraget i afgrænsningen nedenfor.

En beskrivelse af indholdet i miljøkonsekvensrapporten fremgår af nedenstående Tabel 2. Tabellen er struktureret efter kravene i miljøvurderingslovens bilag 7, som fremgår af tabellens venstre kolonne. I højre kolonne er det angivet, hvordan kravene bør håndteres i det konkrete projekt. Beskrivelsen vedrørende vurderingen af påvirkningen af de miljømæssige faktorer såsom befolkningen, dyr og planter er opdelt i en afgrænsning af problemstillingen, dernæst en beskrivelse af metoden og til sidst information om dokumentationsgrundlaget, som vurderingen vil bygge på.

Alle miljøemner vurderes at have en potentiel påvirkning af varierende grad, og skal undersøges og vurderes nærmere i miljøkonsekvensrapporten. Da projektet ikke vurderes at kunne føre til væsentlige skadelige virkninger på miljøet som følge af projektets sårbarhed over for større ulykker og/eller katastrofer, vil dette emne ikke blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten.

Se de detaljerede oplysninger om miljøkonsekvensrapporten i Tabel 2 nedenfor.

Tabel 2: Indholdet i miljøkonsekvensrapporten i henhold til kravene i miljøvurderingslovens bilag 7

Punkt i miljøvurderingslovens bilag 7	Bemærkninger til det konkrete projekt
<p>1. Beskrivelse af projektet, herunder navnlig:</p> <p>a) en beskrivelse af projektets placering</p> <p>b) en beskrivelse af hele projektets fysiske karakteristika, herunder, hvor det er relevant, fornødne nedrivningsarbejder, og arealanvendelsesbehovet i anlægs- og driftsfaserne</p> <p>c) en beskrivelse af de væsentligste karakteristika ved projektets driftsfase (navnlig en eventuel produktionsproces), f.eks. energibehov og energiforbrug, typen og mængden af de anvendte materialer og naturressourcer (herunder vand, jordarealer, jordbund og biodiversitet)</p> <p>d) et skøn efter type og mængde over forventede reststoffer og emissioner (såsom vand-, luft-, jordbunds- og undergrundsforurening, støj, vibrationer, lys, varme, stråling) og mængder og typer af affald produceret i anlægs- og driftsfaserne.</p>	<p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af området for vindmølleparken, herunder det område, som kan blive påvirket af projektet og arealanvendelsesbehov under anlægs- og driftsfasen og en beskrivelse af de nødvendige anlægsarbejder.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af vindmøllerne, vindmølleparken, herunder interne og eksterne kabler, samt eventuel kabelføringer. Projektets udformning med placering af møllerne og kablerne skal angives på kortbilag med topografiske kort og søkort som baggrund (se også afsnit 5 i denne afgræsningsudtalelse for oplysninger om projektet).</p> <p>Hvis der er detaljerede forhold vedr. anlægsarbejdet eller projektet, som ikke kan beskrives på nuværende tidspunkt, f.eks. mere detaljerede anlægsforhold, skal det klart fremgå af rapporten, om de manglende oplysninger kan få betydning for vurderingerne i miljøkonsekvensrapporten.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af typer og mængder af de materialer, der anvendes i projektet. I anlægsfasen anvendes eksempelvis store mængder grus, råjord, stål og beton. For driftsfasen oplyses forventet energiproduktion. I nedtagnings-, demonteringsfasen vil der være miljøpåvirkninger i nogen grad svarende til anlægsfasen (emissioner, støj, sejlads) og specielt produktion af affald. Demonteringsfasen beskrives og vurderes i miljøkonsekvensrapporten, men vil ikke skulle indeholde en detaljeret vurdering, idet en række forudsætninger om nedtagning af parken ikke vil være kendt på nuværende tidspunkt. Der vil skulle udarbejdes en særskilt plan for nedtagning af havvindmølleparken. Nedtagningen vil derfor være underlagt særskilt vurdering i henhold til miljøvurderingsloven.</p>

	<p>Miljøkonsekvensrapporten skal redegøre for typer og mængder af forventede reststoffer og emissioner i forbindelse med anlæg, drift, og nedtagning af vindmølleparken.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten vil bl.a. skulle redegøre for:</p> <p>Luft: Reduktion i udledning af drivhusgasser som følge af drift af vindmølleparken, beskrivelse af emissioner fra anlægsaktiviteterne og produktion af vindmøllerne og øvrige væsentlige komponenter i havvindmølleparken.</p> <p>Beregning og beskrivelse af støj og vibrationer: Fra anlægsarbejdet og drift af havmøllerne.</p> <p>Lys: Beskrivelse af lysafmærkning af vindmøllerne.</p> <p>Elektromagnetiske felter: Beskrivelse og vurdering af de elektromagnetiske felter i forbindelse med søkabler.</p> <p>Affald: Der redegøres for affald, der forventes genereret gennem projektets anlægs- og driftsfasen</p>
<p>2. En beskrivelse af de rimelige alternativer (f.eks. vedrørende projektets udformning, teknologi, placering, dimensioner og størrelsesorden), som bygherren har undersøgt, og som er relevante for det fremlagte projekt og dets særlige karakteristika, og angivelse af hovedårsagerne til det trufne valg, herunder en sammenligning af miljøpåvirkningerne.</p>	<p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af rimelige alternativer, som bygherren har undersøgt. I rapporten skal man bl.a. forholde sig alternative opstillingsmønstre og mølletyper, og begrunde de trufne valg, herunder foretage en sammenligning af miljøpåvirkningerne ved de foreslåede løsninger, der ønskes gennemført. Tillige bør de indledende overvejelser om placering af området for Jammerland Bugt Kystnære Havvindmøllepark indgå i en redegørelse for valg af lokaliteten.</p>
<p>3. En beskrivelse af de relevante aspekter af den aktuelle miljøstatus (referencescenarie) og en kort beskrivelse af dens sandsynlige udvikling, hvis projektet ikke gennemføres, for så vidt naturlige ændringer i forhold til referencescenariet kan</p>	<p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af den nuværende miljøstatus i området for de relevante miljøforhold, der skal belyses i henhold til punkt 5 i dette skema (baseline). Formålet med beskrivelsen er at skabe et udgangspunkt for vurderingen af påvirkninger, så det klart fremgår, hvilke ændringer i miljøet, som projektet kan medføre.</p>

<p>vurderes ved hjælp af en rimelig indsats på grundlag af tilgængeligheden af miljøoplysninger og videnskabelig viden.</p>	<p>Miljøkonsekvensrapporten skal ud over miljøstatus for de relevante forhold beskrive 0-alternativet, der er en beskrivelse af den forventede udvikling i miljøstatus, såfremt projektet ikke gennemføres. Denne beskrivelse skal både have fokus på miljøstatus for de relevante miljøforhold, men også for projektets betydning for klimapolitiske mål, energiproduktion og CO₂-reduktion.</p> <p>Beskrivelserne kan inddrage oplysninger fra den tidligere VVM-redegørelse, hvor det vurderes relevant for det konkrete projekt.</p>
<p>4. En beskrivelse af de i § 20, stk. 4, nævnte faktorer, der kan forventes at blive berørt i væsentlig grad af projektet: befolkningen, menneskers sundhed, biodiversiteten (f.eks. fauna og flora), jordarealer (f.eks. inddragelse af arealer), jordbund (f.eks. organisk stof, erosion, komprimering og arealbefæstelse), vand (f.eks. hydromorfologiske forandringer, kvantitet og kvalitet), luft, klima (f.eks. drivhusgasemissioner, virkninger, der er relevante for tilpasning), materielle goder, kulturarven, herunder den arkitektoniske og arkæologiske aspekter, og landskab.</p> <p>5. En beskrivelse af projektets forventede væsentlige virkninger på miljøet som følge af bl.a.:</p> <p>a) anlæggelsen og tilstedeværelsen af projektet, herunder, hvor det er relevant, nedrivningsarbejder</p> <p>b) brugen af naturressourcer, navnlig jordarealer, jordbund, vand og biodiversitet, så vidt muligt under hensyntagen til en bæredygtig adgang til disse ressourcer</p> <p>c) emissionen af forurenende stoffer, støj, vibrationer, lys, varme og stråling, opståelsen af gener og bortskaffelsen og genvindingen af affald</p>	<p>Miljøfaktorer (punkt 4) og de respektive indvirkninger på dem som følge af projektets aktiviteter (punkt 5) vil blive gennemgået enkeltvis nedenfor for hver miljøfaktor i den rækkefølge, som de er listet under punkt 4. I vurderingerne tages afsæt i oplysninger om projektet i projektbeskrivelsen.</p>

<p>d) faren for menneskers sundhed, kulturarven og miljøet (f.eks. på grund af ulykker eller katastrofer)</p> <p>e) kumulationen af projektets virkninger med andre eksisterende og/eller godkendte projekter, idet der tages hensyn til eventuelle eksisterende miljøproblemer i forbindelse med områder af særlig miljømæssig betydning, som kan forventes at blive berørt, eller anvendelsen af naturressourcer</p> <p>f) projektets indvirkning på klimaet (f.eks. arten og omfanget af drivhusgasemissioner) og projektets sårbarhed over for klimændringer</p> <p>g) de anvendte teknologier og stoffer.</p>	
<p>Befolkningen, menneskers sundhed</p>	<p>Afgrænsning Havvindmølleparken kan potentielt medføre påvirkninger af befolkningens sundhed på grund af støj fra møllerne, støj fra anlægsaktiviteter, visuelle gener (herunder lys, lysglimt, refleksioner og skyggekast), og påvirkning af oplevelsen af kyst- og kulturlandskabet, naturværdien og herlighedsværdien i området samt den rekreative anvendelse af områderne. Disse indvirkninger kan potentielt have afledt effekter på bl.a. turismen.</p> <p>Metode Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af eksisterende relevante forhold vedr. befolkning, sundhed og rekreation i det område, som påvirkes af havvindmølleparken. Beskrivelsen skal bl.a. omfatte det estimerede antal beboere/ejendomme i nærheden af projektområdet, karakteren af de områder, der berøres (helårsbeboelse, sommerhusområder mv.), beskrivelse af områdets rekreative, natur og kulturhistoriske forhold og værdier, sejlskibe og lystfiskeri i undersøgelsesområdet. Beskrivelsen skal forholde sig til turisme og beskrive væsentlige seværdigheder, attraktioner mv., der er relevante ift. den visuelle påvirkning. Der skal ikke redegøres for økonomiske eller konkurrencemæssige forhold i relation til turismeerhvervet</p>

	<p>Vurderingen af projektets indvirkninger på befolkningen og menneskers sundhed skal foretages på baggrund af støjberregninger for anlægs- og driftsfasen for projektet i forhold til gældende grænseværdier og regler om vindmøllestøj og den nyeste videnskabelige viden om vindmøllestøj og påvirkning af sundhed, visualisering af vindmølleparkens forventede synlighed/udformning i landskabet under forskellige forhold og vurdering af projektets indvirkning på den rekreative anvendelse, landskabsoplevelsen og de naturmæssige og kulturhistoriske værdier i området (se nedenfor under forholdet "landskab"). I forhold til sejlads skal vurderingen tage udgangspunkt i indvirkningerne på sejladsforhold og sejladssikkerhed og herunder om rekreative aktiviteter på havet begrænses under anlæg eller drift.</p> <p>Dokumentationsgrundlag Energistyrelsen forventer umiddelbart, at der i miljøkonsekvensrapporten inddrages alle relevante oplysninger fra den eksisterende VVM-redegørelse, samtidig med, at den nyeste videnskabelige viden om vindmøllestøj og påvirkning af sundhed, særligt med fokus på den lavfrekvente støj inddrages.</p>
Biodiversiteten, flora og fauna	<p>Afgrænsning Den marine flora og fauna samt havbundstyper kan blive påvirket af havvindmølleparken både under anlægs-, drifts- og demonteringsfasen. I anlægsfasen kan påvirkningen bl.a. være spredning af suspenderet sediment og sedimentation på havbunden, fysiske forstyrrelser af havbunden, mens der i driftsfasen vil være tab af havbund og introduktion af hårbundssubstrat.</p> <p>Yderligere vil de potentielle påvirkninger i anlægsfasen blandt andet være støjpåvirkning, suspenderet stof i vandfasen, inddragelse og forstyrrelse af havbund, samt aflejring af suspenderet stof på havbunden. Derudover kan vindmølleparken have en barrierevirkning på trækfugle og flagermus, der også kan kolliderer med møllerne og der vil være vandfugle, som kan blive fortrængt fra området med møller. Desuden kan fødegrundlaget for den marine fauna blive ændret, og magnetiske felter omkring strømførende kabler, samt støjende aktiviteter kan påvirke fisk og havpattedyr. Påvirkninger af fisk kan føre til afledte effekter på fiskeriet.</p> <p>Metode og dokumentationsgrundlag Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af eksisterende forhold og status for de arter og naturtyper, der kan forventes at blive påvirket væsentligt af havvindmølleparken. Beskrivelsen skal</p>

omfatte betydningen af området for de pågældende arter, deres bevaringsstatus og sårbarhed, og om området udgør betydningsfulde levesteder, fødesøgningsområder mv.

Vurderingen af projektets indvirkninger skal foretages efter de nationale og internationale beskyttelsesbestemmelser, der gælder for arterne, særligt beskyttelsen efter habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne (der henvises til vejledning til habitatbekendtgørelsen), men også i forhold til projektets forventede betydning for den generelle biodiversitet i området. Vurderingen skal være baseret på den nyeste tilgængelige videnskabelige viden om havvindmølleprojekters påvirkning af de relevante arter.

Det skal klart fremgå, om indvirkningerne fra projektet vurderes at være acceptable i forhold til de fastsatte beskyttelsesbestemmelser og mål for arterne og herunder om afværgeforanstaltninger anses for nødvendige for at sikre overensstemmelse med beskyttelseshensyn. Såfremt afværgeforanstaltninger er nødvendige skal miljøkonsekvensrapporten klart redegøre for den forventede effekt af disse og implementeringen. Det skal således klart fremgå af miljøkonsekvensrapporten, om en væsentlig påvirkning på Natura 2000-områder kan undgås, og hvis ikke, skal der udarbejdes en konsekvensvurdering for projektet (der henvises til Miljøstyrelsens vejledning til habitatbekendtgørelsen).

Bygherre har oplyst følgende om dokumentationsgrundlaget i rapporten:
Dokumentationsgrundlaget, der anvendes ved vurdering af påvirkning af bundflora og fauna, vil være forundersøgelserapporten og baggrundsrapporter om fisk og havbundens dyre- og planteliv fra 2015, hvor der bl.a. indgik indsamling af bundprøver på udvalgte lokaliteter, som blev oparbejdet i henhold til HELCOM og ICES-retningslinjer, videundersøgelser af havbunden.

Tilgængelig ny data og oplysninger fra f.eks. Danmarks Miljøportal, opdateringer af Natura 2000-planer og NOVANA-overvågningen (Miljøkonsekvensrapporten vil forholde sig til, om ændringer i tekniske anvisninger for NOVANA har indflydelse på rapportens vurderinger).

<p>Biodiversiteten, flora og fauna</p> <p>Fisk</p>	<p>Projektområdet's nuværende betydning for fiskeribestanderne, såsom potentielle gyde-, fouragerings- og opholdsområder for de observerede fiskearter, kan beskrives på baggrund af informationer om habitater i forundersøgelingsområdet (havbundstyper – bundforhold, bundfauna – fødegrundlag, hydrografi – strømforhold osv.). Bygherre har oplyst, at følgende vil indgå i rapporten: Afsnittet om fisk vil blive baseret på tidligere VVM-redegørelse, hvor der blev udført kortlægning af gyde-, fouragerings- og opholdsområde og effektvurdering af fiskesamfund på baggrund af eksisterende data (bl.a. fiskeristatistik, oplysninger fra lokale fiskeriforeninger/fiskere samt modellering af sedimentspredning og støj under vand). Heri indgår også data og resultater fra undersøgelser udført i tilknytning til de nærliggende havmølleparker såsom Sprogø (DHI 2008c), og omfattende fiskeundersøgelser i relation til den faste forbindelse over Femern Bælt.</p> <p>Der indhentes aktuelle data om erhvervsfiskeri fra Fiskeristyrelsen og data om fritidsfiskeri fra DTU-Aquas Nøglefisker rapport samt data fra statens zoologiske museum over fredede arter.</p>
<p>Biodiversiteten, flora og fauna</p> <p>Havpattedyr og undervandsstøj</p>	<p>Udbredelsen af marine pattedyr i og omkring forundersøgelingsområdet skal beskrives og vurderes på baggrund af eksisterende viden. Det vil blandt andet være relevant, at inddrage nationale overvågningsdata og offentlige tilgængelige databaser, som f.eks. NOVANA og Danmarks Miljøportal. Det vil ligeledes være relevant at inddrage resultaterne fra projekt MaRVEN, SAMBAH-projektet.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af effekter af undervandsstøj på fisk og havpattedyr i alle projektets faser og de planlagte aktiviteter i de enkelte faser. Der skal laves en modellering af undervandsstøj (indeholdende støjudbredelseskort), såfremt der i forbindelse med projektet skal nedrammes pæle, og miljøkonsekvensrapporten skal forholde sig til de grænser og vilkår for undervandsstøj, som typisk stilles i etableringstilladelser til havvindmølleparker.</p> <p>Såfremt der forventes at skulle detonere UXO'er skal miljøkonsekvensrapporten vurdere påvirkningen af f.eks. fisk og havpattedyr, herunder om afværgeforanstaltninger hertil må anses for nødvendige.</p>

<p>Biodiversiteten, flora og fauna</p> <p>Fugle</p>	<p>Miljøkonsekvensrapporten bør indeholde baggrundsbeskrivelser, opsummering af resultater fra tidligere studier i området og vurderinger, herunder en vurdering af projektets betydning for og projektets påvirkning af trækkende fugle samt påvirkning af rastende fugle.</p> <p>Vurdering skal således bl.a. omfatte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vurdering af kollisionsrisiko for trækkende og rastende fugle - Vurdering af indirekte påvirkning som følge af eventuelle ændringer i fødegrundlaget for de vigtigste fuglearter - Vurdering af påvirkning på ynglefugle - Vurdering af fortrængningseffekten for de vigtigste fuglearter, ud fra kendskab til de enkelte arters reaktionsmønstre på havvindmøller - Vurdering af kumulative effekter - Vurdering af grænseoverskridende effekter <p><u>Bygherre har oplyst, at følgende vil indgå i miljøkonsekvensrapporten:</u> Beskrivelsen af miljøpåvirkning af fugle vil i miljøkonsekvensrapporten blive baseret på forundersøgelsesrapporten og den tekniske baggrundsrapport, der behandlede ynglende fugle (påvirkning af yngle- og fourageringsområder), trækkende fugle (kollisioner og barriereeffekt), rastende fugle (fortrængning, øget dødelighed) samt kumulative effekter (samspillet med andre planer og projekter).</p> <p>Vurderingsgrundlaget i forundersøgelsesrapporten var baseret på eksisterende viden om fugles reaktioner på havmølleparker, analyser af eksisterende oplysninger samt data indsamlet ved fire flytællinger 2014-2015.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten vil behandle de samme problemstillinger som forundersøgelsesrapporten, men nye data samt erfaringer og viden, der er kommet til siden 2018 vil blive inddraget for at give det bedst mulige grundlag for vurderingerne. Det gælder blandt andet de igangværende flytællinger, der gennemføres for området og som dækker perioden september 2020 til august 2021.</p>
---	--

I miljøkonsekvensrapporten vil der være øget fokus på 1) at præcisere den faktiske betydning af Jammerland Bugt for rastende vandfugle, 2) at konkretisere den faktiske betydning af fortrængningen af rastende fugle og 3) at præcisere de kumulative effekter.

Følgende ændringer og præciseringer vil særligt blive foretaget i sammenligning med forundersøgelsesrapporten:

Metode for indsamling af data om ynglende, rastende og trækkende fugle, kollisionsberegninger m.m. opdateres i miljøkonsekvensrapporten med nye årstal, referencer m.m., der måtte være kommet til siden 2018, herunder de flytællinger European Energy gennemfører. Der anvendes den samme metode ved fugletællingerne, som der har været anvendt tidligere. De tidligere beregningsmetoder uddybes og opdateres særligt med hensyn til de metoder, der anvendes for at præcisere betydningen af fortrængning af hav dykænder.

Som grundlag for vurdering af betydningen af fortrængning af rastende og fouragerende edderfugl, sortand og fløjlsand fra projektområdet præciseres og opdateres på baggrund af den nyeste viden. Dette gøres ved at sammenholde områdets fugletætheder, fuglenes energetiske behov og deres fouragerings- og adfærdsdynamik med områdets forventede føderessourcer.

Til beregning af fuglenes potentielle dødelighed anvendes de rumlige statistiske modelberegnete densiteter af fugle som tidligere har været anvendt for området. Fortrængningens bidrag til øgede densiteter i tilstødende områder estimeres. Dette gøres ud fra en række realistiske antagelser og viden om fuglenes fouragerings- og adfærdsdynamik. Der foretages en vurdering af føderessourcens størrelse, herunder estimerer af forventede eller potentielle tætheder og biomasse af blåmuslinger i modelområdet.

På baggrund af estimerede øgede fugletætheder i de områder, fuglene fortrænges til sammenholdt med størrelsen af den estimerede eller forventede føderessource foretages en vurdering af, om fuglene fortrænges helt fra mølleområdet og om fortrængningen medfører en øget dødelighed forårsaget af fortrængningen.

<p>Biodiversiteten, flora og fauna</p> <p>Flagermus</p>	<p>Der skal laves en vurdering af påvirkningen af flagermus. Det er tidligere vurderet, at området i Jammerland Bugt ikke udgør et væsentligt område for trækkende flagermus og at afstanden fra projektet til kysten er så stor, at der kun sjældent vil være flagermus i projektområdet. Disse vurderinger vil blive suppleret med feltundersøgelser omkring flagermusenes færden ved Storebælt.</p>
<p>Jordarealer (f.eks. inddragelse af arealer), jordbund (f.eks. organisk stof, erosion, komprimering og arealbefæstelse)</p>	<p>Afgrænsning</p> <p>Jordarealer af relevans for projektet udgør havbunden samt områder for kabellægning på land. Projektet kan potentielt medføre en påvirkning af havbunden fra f.eks. forstyrrelse og inddragelse af arealer i forbindelse med anlægs-, drift- og demonteringsfasen, samt en påvirkning af hydrologi og sedimentationen i området, f.eks. fra sedimentspredning. Sedimentspredning under gravearbejde og i forbindelse med installation af fundamenter giver anledning til spredning af sediment i vandet omkring søkabler og fundamenter.</p> <p>Metode og dokumentationsgrundlag</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal redegøre for de eksisterende bund- og hydrologiske forhold, herunder den naturlige sedimenttransport, erosion, aflejring samt bølge- og strømforhold i området, og om området indeholder særligt sårbare havbundstyper, habitater eller lign. Vurderingen af indvirkningerne skal omfatte projektets påvirkning i anlægsfasen i forhold til sedimentspredning og påvirkning af havbunden fra f.eks. skyggevirksomhed, forringet sigtbarhed, spredning af næringsstoffer eller iltforbrugende stoffer, inddragelse af havbund, som kan have afledte effekter på dyre- og plantelivet og sårbare habitater og havbundstyper. For driftsfasen skal vurderingen af indvirkningerne omfatte projektets betydning for strøm- og bølgeforhold i området og afledte effekter på havbunden og de tilstødende kyster ift. bl.a. erosion og aflejring og konsekvenser for kystbeskyttelsen og anvendelse af stranden. Vurderingen skal også omfatte den forventede effekt på havbunden under driften, f.eks. fra dannelse af nye habitater og levesteder omkring møllefundamenter.</p> <p><i>Havbundstopografi og sediment:</i></p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af eksisterende havbundstyper inden for projektområdet og i dets umiddelbare nærhed. I den forbindelse kan det være særlig relevant, at inddrage eksisterende viden og erfaring fra lignende projekter.</p> <p><i>Kystmorfologi:</i></p>

	<p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af projektets påvirkning på kystmorfologien ud fra eksisterende viden og erfaringer, samt modellering af sedimenttransport.</p> <p><i>Sedimentspredning:</i> I anlægsfasen vil der, i forbindelse med etablering af vindmøllefundamenterne og udgravning af kabeltracéer, ske en umiddelbar forstyrrelse af havbunden, og der vil blive frigivet sediment i vandsøjlen med dannelse af sedimentfaner til følge. Hvis der skal anvendes gravitationsfundamenter vil gravearbejdet medføre større sedimentspredning sammenlignet med monopæle.</p>
<p>Vand (f.eks. hydromorfologiske forandringer, kvantitet og kvalitet)</p>	<p>Afgrænsning Vandkvaliteten kan påvirkes som følge af frigivelse af miljøfremmede stoffer, metaller, næringsalte eller iltforbrugende stoffer i sedimentet ved spredning fra anlægsaktiviteter f.eks. gravearbejde. Derudover frigives miljøfremmede stoffer og metaller fra maling og lignende korrosionsbeskyttelse af vindmøllevinger og fundamenter, hvilket potentielt kan påvirke vandkvaliteten. Etableringen af vindmøller på havbunden kan potentielt medføre ændringer af bølge- og strømforhold i og omkring vindmølleparken. Vandkvalitet er direkte forbundet til de hydrografiske forhold og øget- eller nedsat opblanding.</p> <p>Metode og dokumentationsgrundlag Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse af de eksisterende hydrologiske forhold og havbundsforhold i området herunder vandkvalitet, strøm- og bølgeforhold og havbundssediment. Miljøkonsekvensrapporten skal derudover redegøre for de materialer og produkter, som der benyttes i projektet, f.eks. overfladebehandling, hvor der kan ske frigivelse af miljøfremmede stoffer.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af projektets påvirkning af vandkvaliteten i området, herunder vurdere, om projektet kan påvirke målopfyldelse af vandkvalitetsmål i vandområdeplanerne. Der skal laves en vurdering af mængder og påvirkninger af de miljøfremmede stoffer og metaller, som afgives fra møller og fundamenter. Der skal laves en analyse af geofysiske grunddata, baggrundsdata og potentielle forureningskilder i nærområdet.</p> <p>Vurderingen af virkninger skal ske i henhold til relevant beskyttelsesbestemmelser i medfør af havstrategidirektivet og vandrammedirektivet.</p>

Energistyrelsen forventer, at nedenstående kan indgå som grundlag for miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af miljøstatus og vurdering af påvirkninger:

Nedenstående vil indgå som grundlag for miljøkonsekvensrapportens beskrivelse af miljøstatus og vurdering af påvirkninger:

- Tidligere strøm- og bølgemodelleringer før og efter anlæggelse af en havvindmøllepark. Der er herved informationer om naturlige variationer for de eksisterende bølge- og strømforhold i området.
- Geofysiske grunddata, baggrundsdata og viden om potentielle forureningskilder onshore i nærområdet.
- Nye relevante data fra NOVANA-overvågningen og vandplanlægningen om vandkvaliteten og tilstanden i vandområdet (Miljøkonsekvensrapporten vil forholde sig til om nye tekniske anvisninger fra DCE har betydning for brugen af data og vurderingerne), udpegninger vedr. overflade- og grundvand i kommuneplanen.
- Relevante data fra f.eks. DMI og Kystdirektoratet og erfaringer fra andre havmølleparker i området eller repræsentative områder.

<p>Luft og Klima (f.eks. drivhusgasemissioner, virkninger, der er relevante for tilpasning)</p>	<p>Projektet kan medføre en påvirkning af luften både i forhold til udledning af forskellige stoffer i anlægsfasen fra især skibstrafik, f.eks. NOX'er, svovl, partikler og drivhusgasser, men projektet i driftsfasen vil have en positiv virkning ift. udledning af drivhusgasser, hvis den vedvarende energi fortrænger fossile brændsler. Derudover vil fremstillingen af komponenterne til havvindmølleparken medføre udledninger.</p> <p>Afgrænsning Miljøkonsekvensrapporten skal i udgangspunktet indeholde en vurdering af anlæggets potentielle påvirkning af luftkvalitet, herunder særligt i relation til emissioner fra fartøjer i anlægs-, drifts- og demonteringsfasen. I det omfang, at der kan redegøres for, at bidraget fra projektet er lille - f.eks. ved at se på mængden af installationsskibe i forhold til den øvrige skibstrafik i området mv., så er det ikke nødvendigt, at lave en nøjere vurdering af luftkvaliteten lokalt.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal ud over miljøstatus for de relevante forhold beskrive 0-alternativet, der er en beskrivelse af den forventede udvikling i miljøstatus, såfremt projektet ikke gennemføres. Denne beskrivelse skal både have fokus på miljøstatus for de relevante miljøforhold, men også for projektets betydning for klimapolitiske mål, energiproduktion og CO2-reduktion. Det konkrete projekts påvirkninger af klimaforhold kan beskrives og sætte i relation til påvirkning fra en tilsvarende energiproduktion på konventionelle energianlæg.</p>
<p>Materielle goder, kulturarven, herunder arkitektoniske og arkæologiske aspekter, sejladsforhold og fiskeri.</p>	<p><i>Marinarkæologi:</i> Anlæg af vindmøller og søkabler kan påvirke marinarkæologiske interesser i det planlagte havvindmølleområde eller langs tracéerne til i landførings kablerne, idet mulige vrage eller andre fortidsminder kan blive berørt af gravearbejde mv. Dette gælder både aktiviteter på land og på havet.</p> <p>Der skal laves en indledende analyse af de eksisterende marinarkæologiske forhold i området.</p> <p><i>Radarer og radiokæder:</i> Erfaringer fra andre vindmølleparker viser, at radarer kan blive påvirket af skyggeeffekter og refleksioner fra havvindmøller. Desuden kan signalerene for telekommunikation og datatransmission af f.eks. radio- og TV-signaler forringes, hvis havvindmøllerne placeres i sigtelinjer for radiokæder.</p>

	<p>Der skal laves en vurdering af projektets påvirkning på forsvarets radarsystemer. Dette gøres med inddragelse af relevante myndigheder som f.eks. Forsvarets Ejendomsstyrelse.</p> <p><i>Flytrafik:</i> Havvindmølleparkens placering i forhold til flyvepladser, lufthavne eller militære øvelsesområder kan påvirke flytrafikken. Påvirkningen kan dels forekomme som følge af kollisionsrisiko og påvirkning af indflyvningskorridorer, men også grundet forstyrrelser af radarsystemer. Der skal udarbejdes en vurdering af projektets påvirkningen af flyvetrafikken i området.</p> <p><i>Sejladshold:</i> Øget skibstransport som følge af projektet kan potentielt påvirke nærområdet samt den øvrige skibstrafik i området, og der vil opstå risiko for kollisioner med vindmøllerne, hvilket kan påvirke sejladsholdene i området.</p> <p>Der skal laves en kortlægning af sejladsen i området (herunder fritidssejlad) og der skal laves en sejladsholdanalyse med inddragelse af Søfartsstyrelsen. Det er relevant, at inddrage eksisterende aktuel viden, f.eks. AIS-data samt oplysninger fra Søfartsstyrelsen. Der bør i den sammenhæng afholdes en risikoworkshop, hvor relevante interessenter inviteres til at deltage for at bidrage til at kvalificere analyseforudsætningerne.</p> <p><i>Fiskeri:</i> Havvindmølleprojektet kan potentielt påvirke fiskeriet i området, hvis der eksempelvis sker påvirkning af vigtige fangstområder, gydeområder eller lignende, eller hvis projektet forhindrer adgang til fiskeressourcer.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en vurdering af projektets påvirkning af fiskeri i området, særligt i anlægs- og driftsfasen. Vurderingen kan baseres på eksisterende viden, herunder tilgængelige data om fisk, fangster og fiskeriet i området, f.eks. fra Danmarks Miljøportal, ICES, DTU Aqua og Danmarks Fiskeriforening.</p>
Landskab og visuel påvirkning	Opstilling af havvindmøllerne vil medføre en ændring i, hvorledes det omkringliggende landskab fremtræder og opleves. Projektet kan således medføre en visuel påvirkning ved sin visuelle

	<p>fremtoning af landskabet og kan forårsage gener (herunder lys, lysglimt og skyggekast), samt påvirkninger af rekreative interesser.</p> <p>Afgrænsning Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en beskrivelse og redegørelse for de eksisterende landskabelige og kulturhistoriske forhold af landskabelig betydning i området herunder for særlige udsigtspunkter og områder med særlig betydning/værdi.</p> <p>For i detaljer at kunne beskrive landskabsændringer er det nødvendigt at beskrive kystlandskabets karakter og anvendelse og herefter indplacere havmøllerne i landskabskulissen. Kystforlandet beskrives og vurderes efter landskabskaraktermetodens principper.</p> <p>Der skal udføres visualiseringer af havvindmølleparken fra fotostandpunkter på land. Der visualiseres i klart vejr, og for enkelte udvalgte fotostandpunkter simuleres desuden i diset vejr og nat. De lovpligtige lysmarkeringer i henhold til luftfarten skal fremgå af visualiseringerne.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal desuden belyse, hvordan skyggekast og lysglimt fra møllevingerne kan påvirke omgivelserne.</p>
<p>Beskrivelsen af de forventede væsentlige virkninger på de i § 20, stk. 4, angivne faktorer bør omfatte projektets direkte virkninger og i givet fald dets indirekte, sekundære, kumulative, grænseoverskridende, kort-, mellem- og langsigtede, vedvarende eller midlertidige samt positive eller negative virkninger.</p>	<p>Afgrænsning I vurderingerne af projektets indvirkning på de respektive miljøfaktorer og forhold skal indgå både projektets direkte, indirekte og sekundære virkninger. Det skal fremgå, hvorvidt disse er grænseoverskridende kort-, mellem- og langsigtede, vedvarende eller midlertidige samt positive eller negative.</p> <p>Der skal redegøres i et separat kapitel (eller under hvert miljøemne) for sammenhængen mellem identificerede mulige effekter fra det specifikke projekt og kumulative effekter fra andre planlagte projekter og planer. Det skal klart fremgå, hvilke projekter der medtages i vurderingen, herunder hvilke der ikke indgår, og hvorfor de ikke gør.</p>

<p>I beskrivelsen bør der tages hensyn til de miljøbeskyttelsesmål, der er fastlagt på EU- eller medlemsstatsplan, og som er relevante for projektet.</p>	<p>Afgrænsning Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde et kapitel, som opsummerer, hvilke grænseoverskridende væsentlige indvirkninger på miljøet, som er identificeret i rapportens øvrige kapitler.</p> <p>EU-beskyttelsesmål, der er relevante for projektet og de miljøfaktorer, som kan blive påvirket af projektet, er dem, som er defineret i havstrategidirektivet, vandrammedirektivet, habitdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektiv. Projektet og dets indvirkninger skal vurderes i henhold til den danske gennemførelse af disse beskyttelsesbestemmelser, og der lægges vægt på, at relevante vejledninger mv. ift. vurderingsmetode følges, f.eks. habitatvejledningen.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal som et minimum indeholde en Natura-2000 væsentlighedsvurdering.</p>
<p>6. En beskrivelse af, hvilke metoder eller beviser der er anvendt til identificeringen og forudberegningen af de væsentlige virkninger på miljøet, herunder oplysninger vedrørende eventuelle vanskeligheder (f.eks. tekniske mangler eller manglende viden) i forbindelse med indsamlingen af de krævede oplysninger og vedrørende de vigtigste usikkerheder.</p>	<p>Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en metodebeskrivelse for de enkelte metoder og undersøgte parametre. Der skal i et metodekapitel redegøres for tilgangen til vurderingen af projektets miljøpåvirkninger, herunder at der benyttes kategorier for væsentligheden fra meget stor, stor og middel over lav, uden påvirkning til positiv påvirkning. Det skal fremgå, om projektet vurderes at kunne foretages i overensstemmelse med relevante beskyttelsesbestemmelser, herunder om påvirkningen vurderes at overskride beskyttelseskriterier, grænseværdier mv. Det skal ligeledes fremgå af vurderingerne i hvilket omfang, at afværgeforanstaltninger kan sikre overholdelse af beskyttelsesbestemmelser. Der skal være metodeafsnit, hvor der redegøres for, om det benyttede materiale, data mv. er fyldestgørende, at oplysningerne er fuldstændige og af tilstrækkelig høj kvalitet (jf. miljøvurderingslovens § 20, stk. 1).</p> <p>Manglende viden i forhold til enten eksisterende forhold, miljøstatus eller vurderingen af indvirkningerne beskrives i et samlet afsnit. Det skal fremgå i hvilket omfang, at manglende viden influerer vurderingerne og konklusionerne i miljøkonsekvensrapporten, herunder om manglende viden bidrager til usikkerhed om projektets indvirkning på visse miljøforhold.</p>
<p>7. En beskrivelse af de påtænkte foranstaltninger med henblik på at undgå, forebygge, begrænse eller om muligt neutralisere identificerede væsentlige</p>	<p>Afgrænsning Miljøkonsekvensrapporten skal for de enkelte miljøforhold redegøre for, om afværgeforanstaltninger er nødvendige for forebygge, begrænse og om muligt neutralisere væsentlige skadelige virkninger på</p>

<p>skadelige virkninger på miljøet og, om relevant, af eventuelle foreslåede overvågningsordninger (f.eks. udarbejdelse af en analyse efter projektets afslutning). Denne beskrivelse bør redegøre for, i hvilken grad de væsentlige skadelige virkninger på miljøet undgås, forebygges, begrænses eller neutraliseres, og bør dække både anlægs- og driftsfasen.</p>	<p>miljøet. Hvis foranstaltninger er nødvendige for at undgå væsentlige skadelige virkning skal miljøkonsekvensrapporten godtgøre at foranstaltningerne vil have den fornødne effekt og redegøre for deres implementering.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal ligeledes redegøre for eventuelle nødvendig overvågningstiltag, f.eks. i forhold til at sikre at væsentlige skadelige virkninger ikke indtræffer eller for at sikre virkning af nødvendige afværgeforanstaltninger.</p> <p>Miljøkonsekvensrapporten skal give et samlet overblik over anbefalinger vedr. hhv. afværgeforanstaltninger og overvågning. Miljøkonsekvensrapporten og tilhørende baggrundsnotater skal indeholde en metodebeskrivelse for de enkelte metoder og undersøgte parametre.</p>
<p>8. En beskrivelse af projektets forventede skadelige virkninger på miljøet som følge af projektets sårbarhed over for større ulykker og/eller katastrofer, som er relevante for det pågældende projekt. Relevante foreliggende oplysninger indhentet via risikovurderinger foretaget i henhold til EU-lovgivning såsom Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/18/EU16) eller Rådets direktiv 2009/71/Euratom17) eller relevante vurderinger foretaget i henhold til national lovgivning kan bruges til dette formål, forudsat at kravene i nærværende direktiv opfyldes. Beskrivelsen bør, hvor det er relevant, omfatte de påtænkte foranstaltninger til forebyggelse eller afbødning af sådanne begivenheders væsentlige skadelige virkninger på miljøet og oplysninger om beredskabet med henblik på og den foreslåede håndtering af sådanne nødsituationer.</p>	<p>Projektet vurderes umiddelbart ikke at kunne føre til væsentlige skadelige virkninger på miljøet som følge af projektets sårbarhed over for større ulykker og/eller katastrofer. Emnet behøver derfor ikke at blive behandlet i miljøkonsekvensrapporten.</p>

9. Et ikketeknisk resumé af de på grundlag af punkt 1-8 fremlagte oplysninger.	Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde et ikke-teknisk resumé, der skal udarbejdes som et separat dokument, der vedlægges miljøkonsekvensrapporten eller fremgå som et indledende kapitel i rapporten. Resuméet skal udarbejdes i et letlæseligt sprog og skal være tilgængelig for folk uden teknisk viden om projektet og miljøforhold.
10. En referenceliste med oplysninger om kilderne til de i rapporten indeholdte beskrivelser og vurderinger.	Miljøkonsekvensrapporten skal indeholde en samlet reference-/litteraturliste og skal i nødvendige omfang henvise til litteratur, undersøgelser, data mv. i de enkelte afsnit.